

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ЦАРИЦА И КРАЉИЦА

ЈЕЛИСАВЕТА.

Цела монархија Аустро-Угарска обукла се у црно; васколики народи њени лију сузе жалости; на све стране вију се црне заставе; умукнуше свирале, песме и попевке, а зајечаше звона тужна и пропојаше певци широм широког царства и краљевства Аустро-Угарског тужне самртне попевке. И деца престала играти и скакати и момци и девојке пустише се из кола и свако се то повукло из светске вреве те тужи и жали за својом општом мајком, за својом љубљеном, за својом добром и милостивом Краљицом Јелисаветом, чији је живот насилним начином прекинула грешна рука једног заврзана Лукенија у Женеви у Швајцарској 29. августа (10. септембра) о. г. у по дана око ¹/₂ на 1 сат после подне. Та несретна рука погодила је оштрицом свога убојног ножа оно срце, које је тако топло куцало за васколики народ свог пространог царства и краљевства, које није знало никог увредити, ником на жао учинити, а које је знало само љубити и добра чинити.

Оваку племениту душу треба жалити, а и ожалио је достојно васколики народ ове монархије, а нама се у тузи придружили не само крунисане главе свих дворова европских, него и васколики просвећен свет; сви то једнодушно осуђују крвника и његово мрско дело а моле се Богу, да утеши нашег дичног и љубљеног владара Франц-Јосифа I. и после овог ненакнадивог губитка, а великој и љубљеној Покојници нека даде рајска насеља у своме небеском царству. Вечна Јој памет!

КРАЉЕВ ПРОГЛАС.

Мојим народима!

Најтеже, најгрозније искушење заде-
сило је Мене и Мој дом.

Моје Госпође, украса Мога престола,
верне Ми сапутнице, која Ми је у најтежим
часовима Мога живота утеха и потпора
била, у којој сам више изгубио него што
исказати могу, Ње нема више. Ужасан
удес уграбио је Њу од Мене и Мојих
народа.

Убилачка рука, оруђе махнитога фа-
натизма, коме је циљ, уништење постоје-
ћег поретка друштвенога, подигла се
против најплеменитије међу женама, те у
слепој бесциљној мржњи погодила срце,
које је само за добро куцало.

У безграничном болу, који Мене и
Мој дом обузимље, сљед нечувеног злочина,
са које га се грози цели просвећени свет,
допире понајпре, као мелем благи, глас
Мојих љубљених народа, до Мога срца.

Покоравајући се скрушено вољи бо-
жјој, која Ми је доделила тако тежак и
недокучив удар, — благодарим Промисли,
за бесцен оно благо, које Ми остаде за
љубав и за верност милијуна, која окру-
жује у часу патње Мене и породицу Моју.

У хиљадама знакова, из близа и далека,
од великих и малих изражена је бол и
туга за блажено покојну царицу и краљицу.

У дирљивом складу тугују и плачу
сви, за неизмерним губитком, а тај је плач
веран одјек онога, што Моју душу обузима.

Као што ће спомен Моје веома љубљене
супруге, Мени, до последњег часа мога,
остати светиња, тако Њој остаје у захвал-
ности и поштовању Мојих народа, нера-
зорив споменик, за сва времена подигнут.

Из дубине Свога ојаћеног срца, захва-
љујем свима, за овај нови залог, најпреда-
нијег саучешћа.

Па ако и морају умукнути прославља
звуци, који су требали да прате ову годину,

остаје Ми ипак успомена, на безбројне
доказе привржености и топлог саучешћа,
као најдрагоценији дар, што Ми се могао
принети.

Заједница нашега бола, обавила је нову
везу, око престола и домовине. Из не-
поколебиве љубави Мојих народа црпем
не само ојачано чувство дужности, да
остајем у Моме позиву, него и наду у
успех.

Ја се молим Свемогућему, који Ме је
тако тешко искушао, да Ми јоште даде
снаге, како бих испунио оно, на што сам
позван.

Ја се молим Њему, да Он Моје народе
благослови и просвети, да нађу пут љубави
и слоге; како би на томе напредни и
сретни постали.

У Шенбруну, 16. септембра 1898.

Франц Јосиф с. р.

Његово цесарско и краљевско апостол-
ско Величанство благоизволело је, у свези
са овим прогласом, премилостиво издати
следеће превишње ручно писмо:

Драги бароне Банфи!

Сред неизмерне жалости оне, коју Ми
је смрт у Господу упокојене Моје, Њезина
Величанства царице и краљице Јелисавете,
проузроковала, очитовала се је љубав
Мојих народа као и пијетет спрам Благо-
покојне на ганутљив и душу узносећи
начин.

Следећи осећају Свога срца позивам
Вас, да овде приложеној непосредно на
љубљене народе Моје управљену захвалу
Моју у свима земљама моје круне угарске
сходно обнародујете.

Даво у Шенбруну, дне 16. септ. 1898.

Франц Јосиф с. р.

Барон Банфи с. р.

РАЗБИЈЕНА ВАЗА.

Шта урадих! — Шта урадих!
Ал' већ залуд тужит' саде.
Она ваза тако лепа —
Разбила се у комаде.

Лептир мали, што ј' облет'о
Око свеће — крив је свему;
Отерах га од пламена,
Да би спас'о живот њему.

Беше ми га тако жао
Да га пламен свеће спали.
Па што не бих, велим, његов —
Продужио живот мали.

И кроз прозор ја га пустих,
Да ми срце за њ' не стрепи;
Али јао! — разбих вазу,
Спомен мојих дана лепи'.

Шта урадих! — Шта урадих!
Тако ми је жао саде!
Ова ваза — то је спомен,
Што ми њена рука даде.

Гор. Милановац.

Тај ме спомен живо сећ'о
Анђеоског тог створења,
Са њиме ми, ах, сећам се —
Честитала дан рођења.

Вазда беше пуна цвећа
К'о и онда, кад ми даде.
Са сузним је оком гледим
Разбијену у комаде.

Комадиће од ње купим,
Гледам како да се споје;
Ал' већ видим и сâм да су —
Узалудне муке моје.

И жалостив поглед дижем
Што је доле земљи пао —
Њеној слици — што сам скоро —
На дувару закуцао.

Погледах је пуна туге
Да покажем јад мој цео;
А усне ми прошапташе:
Опрости ми! Нисам хтео!

Влад. М. Луњевица.

БРАТСКА ПИСМА.

IV. СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА.

Дична Српкињо!

Мене особито радује, што у твојем писму онако срдечно, онако узвишено осјећаш за православну вјеру и народност српску!

Када разне свјетске новотарије и назадаштво све се више шири међу појединим народима у ове дане, још више ме весели, да онако свјесно мисли о православи и Српству једна Српкиња, као што си ти дична сестро!

Нијесам могао срцу својем одољети, а да ти се у овоме писму не захвалим на онакој твојој осјећају. Живила Српкињо! Када онако знаш цијенити своју народност и када умијеш бити бранич светог православија; јер једино свето православије може уништити по свему свијету разна зла и неваљалства, а на православној броду високо се данас вије *Света Застава Хришћанске вјере, љубави и наде.*

Високо се вије „Застава Православија“, која ће на бедемима свега свијета вјечно лепршати се зближујући у јединство разне народе и разне вјере.

Ту Заставу „Православије“ благословио је и својом крвљу освештао једина глава православне цркве хришћанске сам Господ Исус Христос.

Но канда ни у једног народа није чвршће спојена вјера и народност као у нас Срба?

Више је од седам сто година како је просвјетитељ српски св. Саво Неманић ујединио православије са Српством. То је тако свето, узвишено и тијесно скопчано у нашем народу, да никаква сила сломити не може.

С тога се с правом зове црква наша — *црква народна.*

Црква је свето мјесто, дом молитве, дом пријезишта Богу — гдје се наше

душе с Богом разговарају. Жива црква то је народ; јер Христос Спаситељ рекао је:

„Гдје су два или три сабрани у име моје, ја сам међу њима“.

Са овим је Христос много казао. Његове су ријечи узвишене и најсветије, оне нам јасно, бистро и чисто показују, да без народа не може бити црква.

Па, нека се диже ко год хоће, нека умствује и збори ко год шта жели, нека се многи поводи и виче против народне цркве, не може успјети, — пасти ће, као што је пала свака сила и самовоља!

Народ наш не ће се никада одрећи цркве своје, нити ће црква православна одрећи се своје дјеце, свога народа. . .

Као што је тијесно скопчана црква и народ, тако је и српско свештенство скопчано с народом и народ са свештенством; свештенство је из народа поникло, једно без другога не може бити.

За вријеме борбе и ратовања српски свештеник с крстом часнијем ишао је у редовима бораца, и храбрио је народ да не клоне, да се славно бори, за своје свете идеале. . .

Многи је Србин у највећим мукама весело издисао на коцу и конопцу, јер је видио са собом праве народне вође, народне свештенике, како се нераздвојно боре заједно са својим народом. . . Ох, се ле драга, да ли од овога може и шта часније и светије бити, него кад свештенство и народ, народ и свештенство уједињени бране своје светиње!?

На збору, на договору и на сваком састанку народ и свештенство договор су чинили братски, хришћански како Бог заповиједа.

Народно свештенство без народа ништа није чинило, нити је српски народ без свога свештенства што започињао. Сваки прави посао са свештенством је почињао; али свештенство народно ни за живу главу није се свога народа одрицало, него је једно с другим кроз све муке и биједи ишло руку под руку, — једно се с другим савјетовало, једно другог помагало. . .

И, да није било овога схлада, овога братскога јединства, не би се данас знало

за наше народно име, не би имао ко до данас сачувати нам наше највеће светиње цркву и српску школу.

Народна црква примала је у своју средину свој биједни народ; народно свештенство светим Еванђелским истинама уљевало је у народну душу снагу и пожртвовање, те је сваким ланом бивало све више и више јунака и мученика. . .

Хвала вам српске мајке, које сте умјеле одгојити онаки народ и онако народно свештенство!

За вријеме робовања да није било свештенство с народом и народ са свештенством, зар се не би поклонила азијатској најезди вазда слободна звијезда српска Црна Гора; зар је не би душманин прегазио и погазио??

Зар би било данас слободне Краљевине Србије да нијесу народни свештеници с народом ишли у ватру и у воду?

— Не, ништа не би било од српског народа! За Српство се не би више знало. . . Али, нас је вјера спасла, вјера православна; али, нас је слога спасла — сложан народ и сложено свештенство.

Још је теже за спас наше народне цркве, Српства и народног свештенства, јер смо раскомадани на више дјелова, под више држава; још мучније нам се борити за своје идеале и бранити своје, јер на сваки крај зинуле су на наш народ разне римске и језуитске пропаганде, да нас прождеру, да нам стану на пут ширењу наше народне просвјете — у духу српском, у духу светом православном. Ту се не жали ништа од стране наших противника, а да наш народ ослабе. . . На вјеру нам насрћу, име нам газе и иду за тим да одвоје свештенство од народа и народ од свештенства!

Све се чини и употребљава, нека је међу нама збрка и вјечито трвење. Свака да може радити шта хоће и шта жели, а Српство нек је у мраку, нек ослаби у православљу да га је лакше оборити да га нема.

Но ко год на то иде превариће се у рачуну, освједочиће се, да Српство није ничија пошалица, па да се с њиме може шалити ко год хоће. Јок вала!

Данас освићу зраци XX. вијека, када

се гордим свијетом — од царске палаче, па до сиромашове колибе — проносе ове ријечи:

„Свакоме правда и правичност!“

Ово су ријечи св. Еванђеља, а света су уста, која их сада хоће у дјелу да остваре . . .

Свјесни синови и свјесне шћери народа нашега не ће допустити никоме, да нам напада на цркву нашу, на светиње наше.

Нека нам непријатељи и заведу кога било, не ће нас моћи уништити, док наш народ има таквијех шћери, као што си ти дична Српкињо, која се знадеш борити не пушком, ни јатаганом, него умом и науком, поштењем и пожртвовањем.

Мени срце од радости бије веселије, душа ми је задовољнија, што тебе — такву Српкињу имам за своју поштовану пријатељицу и што ме драге воље примаш за свога пријатеља!

Ти од мене често савјета тражиш, па и ако ја нијесам — као слаби човек —

Коњиц (Херцеговина)
1898.

у стању на све одговора дати, мојој слабости опрости! Мене весели у толико, што те могу чим било задовољити. А ти врло добро знаш: да пријатељ пријатељу може савјета дати.

Као што си ми казала, да ти волиш православље свом душом срца свога; да Српство љубиш нада све; да поштујеш највећом љубави и оданошћу народну цркву и српско-народно свештенство и да ћеш то своје подмлатку у аманет оставити. . .

Што си рекла тога се држи. И, не бој се! Тако ће бити и трајати док Српства буде, док православља буде.

Једино ти још могу рећи: Желим и молим се Свевишњему, да Српство имаде много таквијех шћери, као што си ти, која тако племенито осјећаш и знадеш да сачуваш оно, што Српкињу Српкињом чини.

Сада са мном заједно кликни: *Живио народи народно свештенство! слава народној српској цркви и свештоме православљу!*

Братски те љуби!

Брат Србин:
Родољуб.

ОНА И ОН.

(СЕЋАЊЕ.)

Она млада,
А он стар . . .
Она пламен,
А он гар . . .

Па нека је
Он и цар —
Опет нису
Згодан пар!

Херкулесбања, јули
1898.

— булбуц.

ДОПИСИ.

В. Бечкерек. Мала Госпојина. — (Свечарска слава велико бечкеречке добротворне задруге Српкиња.) Наша добротворна задруга изабрала је Малу Госпојину за крену своју славу. Ове године задруга се у велико спремала да што свечаније прослави своје свечарство и одлучила је да би тој својој слави дала што величанственија облика, да тога дана сем освећења водице и резања колача још приреди и велику народну забаву са прикладним програмом, како би тако што величанственије прославила своју крену славу. Али у томе уви нас у црно изненадна смрт наше премилостиве краљице, те задруга наша није

могла своју славу онако прославити, како је била распоред утврдила. Но зато онај најважнији део славе, у коме се управо огледа права верска и национална вредност овог нар. нашег обичаја, обављен је у просторијама нашег забавишта у присуству свију чланица женске задруге и многобројних гостију. После св. литурђије сав побожан народ са литијом прешао је у забавиште, ту је пречасни г. прота Љ. Панић са свећеником часним г. С. Николајевићем осветио водицу, а после тога резали су свечарски колач почасна председкиња и позната нар. добротворка гђа Емилија Мунчић са преч. г. протом Љ. Панићем.

После овог побожнога чина преч. г. Љубомир Панић у подужем, родољубивом и језгровитом говору свом истакао је културни и народносни значај дечјег забавишта, кога је наша задруга о своје трошку подигла. У родољубивом говору свом, позвао је родитеље да топло пригрле ово просветилиште наше задруге и да потпомогну својски племенити рад задругин и њене основачице председнице гђе Е. Мунчић, која и материјално потпомагаше ову установу; тако је завештала да се после њене смрти од имања њеног 3000 фор. изда на подмирење дуга задружног, а сем тога за целог свог живота у благајну задружну уплаћује годишње 200 ф., да Српичи сиротих родитеља могу бесплатно забавиште похађати. По утврђеном распореду за ову свечану прилику задруга је умолила овдашњег нар. учитеља, г. Богдана Свирчевића, да сходним говором разјасни значај крсне славе у нашем народу. Г. Свирчевић се драговољно одазвао овом задружном позиву и у главним потезима изнео је од какве су народносне вредности наши нар. обичаји по живот наш. Тај говор набавила сам и пошто је по садржини од опће вредности, саопштавам га овде у цењеном нашем листу. Говор гласи:

„Дичне Српкиње, милостиве госпође, поштовани слушаоци!

Где је слава, ту је и Србина; нема Србина без крсна имена, то нам веле и наше миле нар. песме, то Србиново нар. еванђеље. Славље крсног имена јесте једна најрадоснија и највеличанственија слава Србинова. У свечарској слави уткано је са народношћу српском св. православље, које је Србина сачувало од вечите пропасти. Нема ни најсиромашнијег Србина, који се не би о крсној слави својој повукав у своју колибу и тамо скромно у кругу своје породице прославио свога светитеља — кућњег заштитника. Та слава није појава овог данашњег модерног доба, него то је наш лепи обичај из прастарих времена наших, из доба када још западна култура не беше позната нашем народу, када народ српски приступи св. православљу и поче се знаменовати знаком часнога крста са три прста у десници руци. И та слава неће се искоренити све дотле, док је искре свести у народу српском. Јер дотле само док се народ српски не отпади од својих прастарих лепих нар. обичаја, живеће и постојаће као народ, а чим се одрече оних наших светиња, за које су наши претци драгоцену крв своју пролевали, малаксаће и лако ће подлећи

туђинштини, која ће га лако приволети да се одрече и свога имена, зашто су се наши прађеди вековима борили, да им се не утамани крсно име и да им се неокаљано сачува српско име. Ми би неблагодарни потомци били, када би се данас зар у заносу за модерном цивилизацијом одрекли оних светиња, које нам наши претци у аманет оставише.

Где је слава, ту је и Србин; а где би било Србина а да није уза њ' и поносите Српкиње, која га је од вајкада милоштом својом знала разонодити и развеселити и онда, кад га крваве муке спопадоше. Та, Српкиња се није страшила ни ратна бојишта, него је по њему видала љуте ране Србина јунака; то је све чинила у трезној свести, да се одужује аманету својих прадедова. Па и Ви, племените Српкиње и поштоване чланице месне срп. женске задруге, одужујете се аманету наших неумрлих предака, када се одлучисте, да у овом Вашем просветном училишту прославите заједнички крсну славу Ваше задружне установе. Тим својим чином јасно показујете да родољубиву установу Вашу положисте на основицу, којој је подина православље проткало са народносном свешћу; на тој подини, уверени будите почива и живот нашег народа.

Кад прелистамо књиге староставне и проучимо што нам кажу, на сваком листу наше повеснице наћи ћемо српском крвљу исписане речи: да је Срба крај свих зала, српска вера одржала.

Оваком славом дајете јасна доказа да Вам је стало да се у нашем народу очувају и одомаће што већма наши лепи нар. обичаји, који су у тесној вези са нашом народношћу. Наши прађеди да нису очували били наше нар. обичаје, не би се данас ни српско име спомињало. — Крсна слава, то је срп слава, где нема славе, нема ни Србина; овом славом засведочисте да су у В. бечкеречкој женској задрузи свесне Српкиње, које су вољне да својски пораде у служби народној, које хоће да стану на пут ширењу туђих обичаја, који нам свест народну поткопавају; које се ево сложише да сачувају један тако леп нар. празник, нар. обичај, крсну славу, чије славље почесмо замењивати именданским слављем. Нека Вам је слава и част на такој свести; пођите само и надаће тим примером, омилите роду нашем његове лепе обичаје, који су му сачували све ово што данас имамо; учите народ наш: нека своје љуби а туђе поштује, па ћемо тако постати модерно образован народ, а никако пак са присвајањем

онаких машкара, које се не слажу са поносом српским. Ви треба да сте оплемењене срп. свешћу па ће и народ наш онда бити свестан, јер Српкиње својом нежном љубављу cadre су омилити Србину све што је српско.

У данашњем цивилизованом добу почео је наш народ подражавати западне народе напуштајући и своје лепе нар. обичаје и ако би и даље том стазом напред корачао, ми би се сами одрекли свега оног, због чега је наш народ водио крваву петвековну борбу, у којој је Србина предводило: крст часни и слобода златна. Па зар би нам образ допустио да се одречемо оних светиња, које су освећене крвљу срп. светитеља? Не, то не сме бити, то не може бити. Кћери срп. мајке Јевросиме не могу допустити, да славна прошлост Србинова баш данас потавни. — Док се Српкиње буду знале одушевити срп. идеалима, не треба се бојати за будућност Србинову. И ова слава данашња, која нас потсећа на крсну славу срп. мученика кнез Лазара, јасан је доказ да су наше Српкиње задахнуте нар. осећајем, да су свесне своје народности.

Озбиљно појимање нар. свести здружило је наше овдашње Српкиње; и само будна свест ове задруге могла је подићи ово нар. просветилиште; будна свест само могла се одушевити за овако величанствену славу, која је значајнија од сваке друге славе.

Ово је крсна слава; а ко крсну славу славу у тога је развијено верско и народносно чувство, што је залога лепше будућности.

Оно што Српкиње појединце нису у стању учинити, cadre су у оваким задругама. У задрузи се Српкиње узајмно подстичу у љубави према роду своме, подстичу се на рад у корист нар. нам живота. Па и рад ове задруге, која данас слави своје прво свечарство, намењено је опћем добру. Ваш рад, племените Српкиње, оснива се на племенитости и родољубљу српском. А да задругу Вашу у истини провејава родољубље и племенитост доказ је и то, што Ви не само да указујете своју дарежљивоост према свему што је од народне користи, него што Ваше родољубље и племенитост ствара у редовима Вашим нар. добротворе, који су вољни да својим благом земаљским притекну у помоћ народу своме, да принесу мелема на петстолетну рану Србинову. Така племенита је Српкиња и Ваша вредна чланица госпођа Е. Мунчић, која не само да

води материнску бригу о овој Вашој установи, него се стара како ће да растера роду своме с чела црне облаке, и да га не пусти да иде у просијак; која чини добротворства не само овој задрузи, него је спремна да учини красну славу себи задужбину на овоме свету, па да с њојзи поје литургија овог света као и оног.

Поносне Српкиње! Поздрављајући Вам ово Ваше крсно славље од срца Вам желим: нека Вас Бог све чиле и веселе много година поживи, да ово Ваше свечарство још много година у радости прослављате, нека у заједницу Вашу ступи и велико и мало, све што се свесном Српкињом назвало. — Нека Вам је сретна данашња слава и све Вас Бог поживео много и дуго на понос и дику милога нам Српства!"

Цео овај говор саслушан је врло пажљиво и уз бурно одобравање свију гостију. А после говора, гђа Е. Мунчића са сузним очима од радости у присуству свију учесника ове дирљиве свечаности положи 10 дуката за оснивање једног фонда, из кога ће се сироти Српкињи потпомагати.

После свршеног чина била је мала закуска; чланице задружне спремише богату трпезу и по срп. обичају угостише своје миле госте. Сви који присуствоваху овој слави развијаше се пуни задовољства. Ова свечана слава така је утиска имала на нас, да су нам на очи удариле сузе, не знам или радоснице, што се наше Српкиње иза сна пробудише и прегнуше да обнове стару славу Србинову, или жалоснице сећајући се оне значајне славе Србинове, када оно срп. царе Лазо са цветом Српства последњи пут прослави крсну славу Амаса пророка, после чега освану тужни Видов дан. Задовољна сам била, кад сам видела права срп. одушевљења у чланицама овдашње задруге. Желела би да тим стопама пођете и на даље. Данашње прилике траже од нас да смо свесне Српкиње, да се умемо одушевити за све оно што се српским назвало. Па будимо праве Српкиње и љубимо од срца свој род српски, да се не би огрешили о свету успомену наших старих, који и живот свој жртвоваше а све у корист среће наше. Будимо дакле свесне кћери рода свог, па ће нам онда помоћи Бог; однеговаћемо роду своме подмладак, који ће се заносити величином прошлости рода свог; који ће хтети жртвовати све што има за срећу народа свог!

Богданка Лазарева.

ПОД ПРОЗОРОМ.

Разлило се сјајно море
Сребрнасте месечине,
На земљу се многа звезда
Осмејкује са висине.

И њене је дворе лепе
Сјајно море обасјало,
Под прозором њеним ено
Млађано је момче стало.

На очи му санак неће,
Тајни немир груд му мори,
Од кад виде очи њене
Жарким пламом срце гори.

Немоћне су речи за ту
Смесу бола и милина,
Ту његову слатку тајну
Нек јој каже виолина! . . . .

Продирућим меким гласом
Јекну јасна жица тавка,
А из свога слатког санка,
Пробуди се лепа Анка.

Слушала је дивне звуке
У заносу чисте ереће,

Т. Бечеј.

То је ово лепо момче
Што овуда често шеће! . . . .

Младић у те танке жице
У заносу у опоју
Улио је јад и чежњу,
Улио је душу своју.

Дрхћу пусто танке жице,
Јече звуци жалостиви,
Не, то нису мртви звуци
Веће силни збори живи.

Слушала је очарана
Занесена лепа Анка,
Ено плаче ено моли
Затрептана жица танка:

„Дај на твоји рујни усти
Плам огњени да утолим,
Друга жица опет бруји
Ја те волим... волим... волим!“ . . .

Месечина у тишини
Свија дивне чаролије,
Младић свира, а девојче
Од блаженства сузе лије.

Д. Неранџић-Брашованова.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 17. (29.) августа о. г. под председништвом своје подначелнице гђе *Кашиче ил. Новичке*. Пошто се оверио записник од прошле седнице, прочитан је извештај забавиље К. Максимовићеве о броју деце у забавишту за прошлу шк. 1897—8. г. По том извештају било је уписано те шк. године 106 деце, од којих је изостало 30 и једно умрло. Од уписаних је било: 86 православ. Српкиња и Српкињаца, 10 рим. кат. 1 лутер. вере и 9 јеврејске деце. Највише је деце полазило забавиште у мају месецу, а најслабије децембра и јануара месеца.

Позив месног друштва „Пријатељ деце“ на своју забаву приређену 21. августа о. г. као и молба кусићске општине за прилог на оправку манастира свог узети су на знање.

Читале се захвалнице свршених приправница на уживаној потпори и то: Меланије Белановићеве, Софије Максимовићеве и Јелке Васиљеске, те су и оне узете на знање.

Прегледала се сведоцба питомице и приправнице Софије Савићеве и узета је на повољно знање, јер је свршила III. р. с одличним успехом.

Читане су молбе за припомоћ будућих приправница: Софије Гргуреве, Марије Продановићеве, Јелисавете Белановићеве, Емилије Обрадовићеве, Мирославе Бошњаквићеве, Стане Крстићеве, Даринке Свињареве, Зорке и Христине Јаковљевићеве и Марије Чукурове, свршених ученица IV. р. сри. више девој школе.

По свестраном испиту и рассмотрењу успеха, владања и сиротињског стања уважене су молбе: Софије Гргуреве, Јелисавете Белановићеве, Емилије Обрадовићеве

и Стане Крстићеве, те им је подарено по 50 ф. припомоћи за шк. 1898—9. г. а молитељицама: М. Бошњаквићевој, Д. Свињаревој, Христини и Зорки Јаковљевићевој и Марији Чукуровој дато је у име путна трошка једном за свагда свакој по 10 ф. а. вр.

Читана је молба једног свештеника из Приштине, који би желео, да му ова задруга прими ћерку једну за питомицу док се буде учила овде у срп. вишој девој. школи; али се ова молба није могла уважити, јер је исцрпљен буџет за оваке цели за ову 1898. г.

Иста задруга имала је своју ванредну одборску седницу 5 (17). и 8 (20.) септ. о. г. под председништвом своје најстарије чланице и благајкиње г. ђе *Софије Јевшићке*. јер су биле одсутне и начелница и подначелница. Седница је била сазвана поглавито ради мера, које је ваљало предузети поводом нагле смрти наше љубљене краљице Јелисавете, и решено је, да се заведе у записник велика туга за покојном краљицом, и у то име да се на задружној кући истакне црна застава и да стоји тамо 8 дана.

Даље, да се корпоративно суделује на свечаном парастосу, који се приређује овде у сабор. цркви 5. (17.) септ. о. г. и да се изашље један пододбор од 4 лица овдашњој политичној поглавици, па да се најучтивије умоли, да тугу нашу подастре својим путем Његовом Величанству, нашем премилостивом краљу Франц Јосифу I.

У продуженој седници од 8. (20.) септембра о. г. решено је, да се позив приређивачког будимпештанског одбора, који сазива све женске задруге у Угарској на састанак тамо у среду 9. (21.) септембра о. г. за после подне у 4 сата, ради договора како да овековече и женскиње Угарске успомену своје миле и љубљене краљице *Јелисавете*, изашље начелница наша на тај састанак и договор и како се она, по приватном извештају, налази сада у Бечу, да јој се одмах брзојавно наш закључак саопшти и да се умоли, да изволи отићи у Будапешту на сутрашњи општи састанак женскиња из Угарске, те да и ова задруга покаже тим, да је неограничено љубила и високо ценила прву и најодличнију матер и узор женскињу краљицу Јелисавету.

ПРОЛЕЋЕ И ЈЕСЕН.

(УСПОМЕНА.)

На травицу свилну уморан сам сео,
Од мирисна цвећа један венчић спleo,
И у њега листак увелац уплео. . .

Шта сам с овим — питаш — теби рећи хтео?..

Херкулесбања, јули
1898.

Да си цвеће ово, а ја листак свео,
И да сам те, селе, добро разумео. . .

*

Пролеће и јесен — ко би срочит' смео?!

В. К. — Љубисав.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

У новосадској срп. вишој девој. школи има уписано за ову школ. 1898—9. г. 142 редовне ученице и 15 приватних, свега: 157. Прошле шк. године било је у ово доба 166 дакле са 9 ученица мање.

У српском учитељском конвикту у Нов. Саду има 50 мушких и 23 женске питомице, свега: 73. Од тих су: 37 учитељске деце и 36 неучи-

тељске. Међу овом децом има 3 из Босне и 2 из Старе Србије (из Приштине).

Конвикт у Ср. Карловцима и конвикт у Осеку. Наше српско православно свештенство у архи-дијезези намерно је, да подигне конвикт за своју децу, која се уче у Срем. Карловцима; у то је име изабрат и један привремени одбор под председништвом проте г. *Јована Јерemiћа*, уредника „Српског Сиона“, који је саставио правила

и поднео на одобрење Њег. Светости патријарху српском **Георгију Бранковићу** и том приликом изјавила је Његова Светост, да ће бити први добротвор овом друштву. — У исто време донели су глас наши и хрватски листови, да подиже конвикт у Осеку ђаковачки архиепископ **Штросмајер**. На тај конвикт прилаже поменути родољуб Хрватски 500 хиљада форината а имаће у њему 40 деце бесплатно препитање, а остали пак по умереној цени све препитање. Нека је слава овом високодостојнику и родољубу хрватском и од наше стране!

— Начелница добротворне задруге Српкиња Новосаткиња, гђа *Јулка Радовановићка*, бавила се прошлог месеца у Котору код своје унукe и угрabila је прилику, те је отишла и на Цетиње. Тамо је посетила, међу другим знаменитостима, и девојачки институт **Царице Марије**, и нашла је у њему најбољи ред, и угледну чистоћу, што служи на част управитељици завода гђици Мертваго. Тај је завод права благодет за онај крај нашег народа. И ове године читамо, да је одвео тамо из Сарајева уредник „Босанске Виле“ г. Кашиковић, пет Српкињаца у тај завод. Радужемо се тој појави и том лепом гласу, о том нашем вишем женском заводу.

Свеучилиште женских радова. Београдска општина отворила је ове године раденичку школу за женске, у којој се могу изучити сви вештачки и обични ручни радови женски. Школа стоји под управом гђе *Драге Борђевићке*. Учење траје три године и после тог времена добију ученице дипломе, и могу добити из те струке и државну службу. Сиромашне ученице добијају бесплатно учење и материјал за израду. Одраслије женскиње добијају засебну поуку. У заводу се примају ученице и за изучавање гласовира, француског и немачког језика, јер и то се рачуна у вештине. Школа се налази у улици Царице Милице бр. 15. (пређе Маринковићкин завод).

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— **Жуто-зелену навлаку са зуба** скинућеш, ако зубе сваки дан переш са прашком зубним; згодан је прашак сатрвен угаљ од липе.

— **Да ти руке не пуцају**, треба их после свакога прања добро убрисати и не ићи одмах на ваздух. Ако су већ испуцане, треба их у вече добро праги и онда мазати глицерином.

— **Чешљеви и четке за косу** оперу се најбоље кад се спусте кратко време у амонијакалну

воду: вода извуче сву маст и сав гад; сад их треба још добро испрати у чистој води.

— **Деца су кржава** због жљезда у врату: сад дишу на отворена уста и изгледају чисто блесаста. Кад се изваде жљезде (крајници) престаје кржавост.

— **Против знојења ногу** употребљава се е успехом хромна киселина: ноге ваља добро опрати, убрисати и чекати да сасвим сухе буду, особито ваља пазити, да нису рањаве, па онда умочити четкицу у воду са 5% растворене хромне киселине те ноге премазати. Ако не помогне једно мазање, понови исто после десет дана. Пазити ваља, да хромна киселина не дође у додир са глицерином, спиритом и спиритуозама, јер може лако експлодирати.

— **Јаја за насађивање** треба да су тазе, а највише три недеље стара. Од температуре простора, у којем се јаја чувају, зависи, да ли ће се дуже или краће време очувати способна за насађивање. Ко држи више раса кокошију, треба при скупљању свако јаје да обележи од које је расе, да се при насађивању избегне пометња. За насађивање треба употребити јаја правилног облика и глатке љуске. Из већих јаја излећи ће се снажнији пилићи, но ипак зато не смеју се употребити необично велика јаја, јер таква имају обично два жуманцета, па се неће излећи или ће дати наказне пилиће.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

Женски заводи и кластери. Вршац — Оравица — Темешвар — Менцинген — Минхен — Цирих — Париз. Написала **Љ. Сладојевићева**, управитељица вишег завода за васпитање девојака. Београд. Штампарија код „Просвете“ С. Хоровица. Цар Уроша ул. бр. 5. Београд. Цена 50 пара дин.

Кад је већ био штампан наш чланак у прошлом броју нашег листа о вишем заводу за васпитање девојака у Београду, коме стоји на челу писац ове књижице, тек онда смо примили и прочитали ову књижицу.

После овога и онога, што смо навели у поменутом чланку, можемо додати само то, да се захваљујемо на труду и на извештају гђице **Љ. Сладојевићеве**, која нас је тако подробно и поуздано известила о тим заводима, куда наше Српкињице јатом одлазе, да троше своје благо а да се врате ипак празне и душом и срцем. Ми би топло препоручили нашим матерама, да

не жале ни труда ни то мало трошка, па да набаве и прочитају ту књижицу, те ће и саме увидети, да многи наш родитељ греша, што о нашим оваким заводима рђаво мисли и што тражи, по овој пословици „преко леба погаче“. Ако нам прилике допусте, ми ћемо из ове књижице по неку слику изнети и нашим родитељима, особито оне из наших најближих крајева, као што је Темишвар, Вршац и Оравица.

Г. Јован Поповић, бивши заменик референтски епархије темишварске и вршачке позива на претплату на књигу, која ће приказати стање срп. нар. вероисповедних школа у ове две епархије. Књига ће изнети пуних десет табака, и стајаће 1 фор. по ком., а изаћи ће само тако, ако се скупи довољан број претплатника (бар 300), и ако се претплатни новац унапред пошље.

Књига ће бити украшена двома сликама и, осим тога, донеће више дрворезних илустрација. Умоља ају се учитељи и учитељице, да се изволе заузети око скупљања претплате. Ко скупи 9 претплатника, добиће 1 књигу за свој труд. Имена претплатника биће штампана. Књига би ова имала изаћи октобра месеца т. г.

Великаја Катавасија содржашчаја в себје осмогласноје пјеније воскресноје и пјесни духовнија празников Христових и Богородичних таже ангелов, пророков, апостолов, свјатителеј, мучеников и преподобних из свјатих церковних книг

во употребленије учашчијасја православнија јуности, јакоже и прочих благочестивих Христијанов учрежденаја. В Новом Садје. Издивенијем сербскија књижари и типографији Братиј М. Попович 1899. Цена 1 ф. а. вр. у лепом и тврдом повезу.

Ова је катавасија брижљиво израђена и може послужити богословима и учитељским кандидатима, а може задовољити и сву потребу певаца приватних и црквених. Њоме се могу послужити и свештеници при укуповама. Сиромашније и мање општине могу овом књигом подмирити своје потребе за певницом, те је препоручујемо нашем свету.

Руковет поуке. Никола Мараковић управитељ трговачке школе у Травнику у Босни издао је латиницом штампане своје две књиге под горњим насловом. Прва је књига намењена родитељима и одраслијој школској младежи, као поука а у другој су занимљиви списи далеких земаља.

Обе су књиге изишле у Мостару трошком издавачке књижарнице и штампарије Пахера и Кисића, 1898. Свакој је књизи цена 70. н. а. вр.

Обе су књиге лепог и поучног садржаја и препоручујемо нашим поштованим читаоцима, који су вични латиницом читати; особите вредности има по домаћице прва књига, која им даје поуке, како да удесе своје станове и свој домазлук.

ПЕСНИК У ЛУДИЛУ.

Песму си хтела, песму ти дадох
И слава твоја одјекну свуд;
А сад у слави прегла си змијо
Да моју мушку разориш груд.

Ал' чекај, стани, нећемо тако,
С престола славе силази тог;
Ти ниси више песама мојих
Но ја једини њихов сам Бог.

С престола доле неверна жено!
Ја нисам махнит, ја нисам луд,
Да миљем својих песама бајних
Обаспем твоју отровну груд.

Моје те песме чедне китише
И с њима стече славу и сјај;
Оне ти даше, и ти на земљи
Ужива сладост, ужива рај.

А докле ниси ловор убрала
И славе била на врху том,
Како си онда ласкати знала
Искреном, мушком срдашцу мом.

И сад, кад слава твоја се шири
У висе етра на стране све,
Сад би ти хтела душа паклена
Мушко ми јадно срце да с'тре.

А зашто жено, жива ти Бога,
Зашто ми срцу зададе јад;
И уби живот, живот млађани,
Кога је сладки крепио над.

Зашто си стрелом отрова свога
У моју врелу загрезла крв,
Да се у јаду вијем, превијам,
Као у праху што с' вије црв?

Зашт' ме обману погледом својим,
 Погледом ока змијиног тог;
 И њиме живо срце устрели,
 Срце једино живота мог?

Ал' шта да питам стену камену,
 Доћи ће конач и патњи тој;

Измеђ' вапаја тужних, жалосних
 Чути ће Господ и вапај мој.

А онда жено, кад вапај тужни
 Господ саслуша срдашца мог,
 Викнућу теби: с престола доле,
 Песама мојих један сам Бог!

Александар Каракашевић

Сремац.

Л И С Т А К.

СИРОТИЊСКА МАЈКА.

Написала Милка Гргурова.

У вароши није било једне душе која није познавала племениту госпођу Добрићку, а особито сиротиња, која се сваке суботе редовно скупљала у њено двориште да прими дарове из њене руке, које је она преко недеље спремала са својом старом и верном служавком Катом. И ти јадници полазећи из њеног дворишта свако обдарено и утешено, благосиљали су своју милостиву мајку.

Недељом је после божије службе обилазила оне који нису могли просити, а исто су тако потребни били као и остала сиротиња.

Но гђа Софија и ту је неки ред завела, она није нипошто трпела, нити је онима делила који су били подпуно здрави и крепки, одма их је упућивала на рад и само их је у том случају помагала, ако нису могли одма рада добити.

Девојчице сиротних родитеља давала је о своме трошку да уче разне ручне радове, како би доцније могле самосталне постати. А тако је исто и дечаке упућивала на разне занате да уче. Особито је настојавала да изведе из њих добре мајсторе, које је она веома ценила. Између њених сиромашних питомаца истаче се неки дечак Милан, син сиромашних, али врло честитих родитеља. Замоли је наивно а притом и одважно, да би желео бити ивженир. Гђа се насмеши, допаде јој се тај лепи и одважни дечак и даде га да учи школе. И заиста се није покајала, јер беше увек први ђак.

Гђа Софија водила је читав списак о њима, и све их је поименце познавала. И за дванајест година њеног милосрдног и неуморног труда, доживела је да види читав мали свет, који је имао једино њој да захвали за свој опстанак.

И ипак, она се није истицала са својим мило-срђем, све је то чинила у највећој тишини и скромности. Није тражила ни од кога никакве хвале, била је задовољна кад је видела да су јој питомци и питомице, честити и поштени раденици постали, то је њена награда била. А особито је уживала у Милану, видећи га како се труди и како ће то красан човек постати.

Гђа Софија једва је имала 46 година, била је висока и врло слабуњава. Лице јој је било врло пријатно и лепо, али коса јој беше сасвим седа. Из њених благих очију огледала се дубока туга, коју је морала претрпети још у својим младим годинама. Била је сасвим млада кад је остала удовица, а доцније као што је свет говорио, изгубила је једину кћер од 17 година. Од тада се није више показивала ни у каквом друштву. Живела је само за сиротињу. Сву своју утеху налазила је чинећи добротинства. Поред себе имала је своју верну Катку која је још у својим младим годинама била њена собарица, те је у њеној служби и остарила.

Гђа Софија била је врло имућна, могло би се слободно рећи богата, али је живела у својој кући врло скромно, осим најстрожије црнине, другог раскоша није имала. Из почетка ју је свет оговарао да је то нека претераност што се у својим још младим годинама тако сасвим повукла од целог света, али њеним сталним и озбиљним понашањем, брзо је задобила свачије поштовање. Само се њени рођаци нису могли с њоме измрити, њима беше криво што троши толико на сиротињу, па тим њима мање остаје после њене смрти.

Једне суботе опет се искупише у њеном

дворишту неколико слабих и немоћних сиромаша. Пошто их све обдари које новцем а које оделом те још и сваког поуتهي благим речима да не клону духом.

Кад већ сви одоше, опази она где је нека девојчица са крупним црним очима, бледим лицем и у веома скромном оделу заостала у једном углу од дворашта. Она се окрете Кати, па рече:

— Като доведи ми оно девојче што тамо стоји, да је запитам чија је.

Ката одмах послуша своју господарицу и оде да доведе јадницу која је могла имати једва једанајст година. Кад ју Ката погледа и виде оне лепе црне очи и фино лице, и ако бледо и мршаво, она чисто задрхта. Доведе је гђи Софији која такође кад добро погледа девојче побледи, па неким несигурним гласом запита девојчицу:

— Чија си ти мала? — Девојче одговори дрхћућим гласом.

— Ја сам сироче, немам никога свога. Мати ми је умрла пре неколико недеља, а оца — једва сам и познавала.

— Јеси ли одавде?

— О нисам госпођо, мене је амо довела нека стара жена, која ме је и упутила да к вама дођем.

— А зашто си баш овамо к мени дошла, је ли те та стара жена позвала.

— Не госпођо, одговори брзо девојче. Мати ми је казала да вас потражим, чим она умре.

— Ти дакле знаш моје име? прекиде је нагло госпођа Софија.

— Знам госпођо.

— А како ти се мати звала?

— Славка Хенер. — Гђа Софија кад чу то име побледи још више, посрну и да је не предржа Ката, би се срушила на земљу. — Девојче кад виде како је посрнула и пребледила госпођа поплаши се па са страхом запита:

— Боже! да вас нисам што увредила?

— Не, ниси дете, ниси, одговори Ката. — Госпођа је само мало уморна, то је све. — И гђа Софија дотле се прибрала па рече:

— Небој се дете моје, ниси ме увредила, само ми још једно кажи, како ти је мати казала да се ја зovem, и зашто те је упутила баш к мени?

— Казала ми је, кад ја умрем ти немаш никога више на овоме свету. Отићи ћеш у варош Б. . . . са овом старом женом, која ће те одвести пошто и она иде својој кћери, она ће те упутити да нађеш гђу Софију Добрићку. Склопи руке,

падни пред њу на колена и моли је да те прими к себи. — Дете је изговорило последње речи тако потресеним гласом, да су јој на један мах сузе грунуле и јецајући паде пред госпођом на колена са узвиком:

— Милостива госпођо, не терајте ме од себе, та ја сам убого сироче, никога немам на овоме свету. Моја добра мајка која ме је ранила умрла је. . . . Дете се загуши од плача, а тако исто и гђа Софија, па и њена верна Ката нису могле ни речи проговорити од силног узбуђења. Најпосле гђа Софија подиже девојче, притиште је на своје груди, па онда рече благим и тужним гласом:

— Не плачи дете моје, од данас ти си моје дете, имаћеш у мени другу мајку. — Дете је само љубило руке својој добротворки, а Ката се кроз сузе смешила милујући девојче по замршеној коси, па сасвим задовољно рече:

— Ходи мала, ходи, да те баба Ката умије и очешља, па да те и пресвуче.

Гђа Софија мораде отићи у своју собу да се мало прибере, јер беше и сувише потресена овим призором Дубока рана у срцу њеном на ново се позледи, а њена добра Ката бојала се за своју госпођу да овај изненадни потрес не нахуди њеном већ и онако порушеном здрављу.

Гђа Софија кад се мало опорави и умири позва дете у собу, посади је поред себе. Ћутећи посматрала је сваку црту детињу, па је најпосле запита:

— Колико има времена како ти је отац умро? — Девојче одговори мало збуњено:

— Ја не знам госпођо!

— Како зар га ниси запамтила! — Би ли га познала да га видиш?

— Познала бих га. . . .

— Е па како да не знаш кад је умро?

Девојче обори главу па са неким устезањем одговори.

— Мајка је говорила да је отац отишао од нас, да нас је оставио.

— Ах, још и то, рече скоро са неким огорчењем гђа Софија. — После мале почивке запита је опет.

— А како сте вас две живеле кад вас је отац оставио?

— Добро смо живеле, док је мајка здрава била, предавала је часове на гласовиру, али кад се разболела. . . .

— Ко ју је дворшо?

— Она стара жена што ме је амо довела.
— Госпођа се на ново замисли.

— А јесте ли увек живели у том месту, одакле си овамо дошла?

— Не, госпођо, мати ми је говорила да смо живели у Брину где сам се и родила.

— То је оно главно што сам хтела знати, помисли гђа Софија.

— А како ти је име мала?

— Софија, госпођо.

— Софија! Поволи гђа.

— Јесте госпођо, одговори девојче и погледа је бојажљиво, па онда настави. — Тако се зове моје матере мати, о којој ми је моја мати говорила. . .

— А није ти казала где станује њена мати и како јој је презиме?

— Госпођо, ја не знам, смем ли. . . промуца уздрхталим гласом.

— Небој се дете моје, говори слободно.

— Док је здрава била није ми никада говорила, али кад хтеде умрети, дозвољава ме к себи па рече: „кад умрем отиди гђи Софији Добрићки у Б. . . . твојој старој мајци, коју сам ја смртно увредила, моли је да тебе прими а мени да опрости. — За тим се мала плачући спусти на колена пред гђу Софију која ју прихвати и загрли. Дуго су обе ћутале и плакале, па најпоследње рече госпођа Софија врло ганутим гласом:

— Ти ћеш остати код мене, твоје старе мајке, а ја ћу опростити твојој несретној матери ако ме ти будеш слушала. Сирото девојче није имало ни доста речи да јој захвали, ни пољубаца, да јој изљуби руке.

* * *

Гђа Софија и сувише је тога дана претрпела, све тужне успомене искочише јој пред очи и кад се у вече повуче у своју собу, није дуго могла заспати. Прешла је у мислима сву своју прошлост. Сети се прво оног сретног времена кад је познала свога љубљеног мужа и кад се удала за њ! Па онда како су сретни били кад им Бог поклони ћерку, како су обожавали то мало створење, како су мазили своју Славку, нису допустили ни мува да падне на њу, а особито кад видеше да ће им она по свој прилици остати јединица. Тако је та лепа срећа трајала десет година. Наједанпут се све промени, муж јој се разболи и умре, а она јадна остаде са својом ћерком неутешна. Сву своју љубав

пренесе сад на своје мило дете. О како ју је чувала, како ју је неговала, сву своју утеху налазила је једино у њој, бринула се о њеном образовању, трудила се да јој да што боље домаће васпитање, једном речи хтеде начинити од ње узор девојку, понос и дику своју. Па шта би? Несретница загледа се у свога учитеља Хенера који јој предаваше часове на гласовиру, био је уметник у музици, али је имао све могуће пороке, од којих се из почетка и сама гнушала, па наједанпут несташе је с њиме. Зададе својој јадној мајци најжешћи ударац, остављајући јој срамоту и очајање.

Још се и сада сећа како јој је једно вече нешто позлило, како је кћи над њоме лебдила, док јој најпоследње мајка не рече: „иди дете моје, иди лежи, мене ће Ката дворити ако ми што устреба“. И она пољуби своју мајку без узбуђења и оде у своју собу, а кад у јутру мајка устаде, још слаба од јучерашње јаке главобоље и пође у собу своје миле кћери да је види. Какав ужас! Не нађе је у кревету који беше недирнут. Посрћући хтеде се вратити у своју собу, хтеде викати Катку, наједанпут опази неко писмо на столу, брзо га отвори, прочита и сруши се на земљу колика је дуга. Бог зна докле би тако лежала да не наиђе Ката, која је пошла да пробуди Славку. И како се јадна жена поплаши кад виде своју господарицу на земљи обнесвеслу.

Кад дође јадна мајка к себи, прочита још једном писмо Славкино, у којем својој матери признаје да без Хенера, свога учитеља, не може живети а уверена је да јој мати не би никада допустила да за њега пође, то је она отишла са својим драганом, с којим ће се одма и венчати далеко ван своје отачбине. То њено мило и једино дете, једним махом раздера срце својој несретној мајци, уби јој душу, част и сву радост њену. Јадница је била ван себе од очајања.

Сутра дан кад је Ката погледала своју господарицу, није ју могла познати тако се променула, коса јој сва оседила, а у лицу била је блеђа и од саме смрти, ипак је устала из постеље и рекла Кати да све спреми што треба за пут. Кад беше све готово хтеде још узети новаца јер ће јој на путу доста требати. Но како се изненади кад отвори орман и нађе своју кутију обијеву, а из ње новци до последње паре покрадени. Тако исто не нађе ни свој скупоцени накит. Све је то однела њена несретна кћи. Према свему томе оста ипак ладна и равно-

душна, све то беше ништавно према ономе ударцу, којим јој је душу смрвила својим бегством. Једно ју је силно заболело, кад не нађе ни скупоцени медаљон у ком беше слика њеног покојног мужа.

Она је тражила своју кћер, али кад је не могаше наћи, у своме очајању прогласи је за

мртву, а свет и ако је у то слабо веровао, ипак из поштовања према њеној превеликој тузи, нико није даље распитивао.

Такве су мисли обузеле јадну гђу Софију, те јој разгонише сан да не могаше целу ноћ заспати до пред саму зору кад је већ умор савлада.

(Свршиће се.)

МОЈОЈ ЗВЕЗДИ.

О, ти звездо моја мила, сјајна
На плавоме своду небесноме! —
Увек си ми јасно обасјала
Све путеве у животу моме.

Ти си сјала са злаћани зраци
Кад сам бела света угледала; —
Ти ми беше увек верни вођа,
Кадгод ми се душа колебала.

Сад те заман моје очи траже,
У сред овог тешког, густог мрака;

Панчево.

За мене се давно угасила
И последња твоја сјајна зрака.

А како ћу од селе без тебе
У животу наћи права пута? —
Како ли ћу сачувати душу,
Да у тешкој борби не залута?

О, зашто ми тако рано зађе
Пре што стигох до жељене мете?
Са заласком твог злаћаног сјаја.
И мој санак о срећи одлете!

Даница Чакловић-Николић.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Јелица Беловић-Бернадзиковска досадања учитељица на државној вишој девој. школи у Сарајеву премештена је у својству управитељице на такој школи у Бањојлуци. Ова ванредно вредна, образована и даровита женскиња заслужила је ово одликовање и ми јој честитамо на том од свег срца; а честитамо и општини, која добија ту ретку жену.

Зорка Ђурчићева учитељица на срп. правосл. вишој девојач. школи у Сарајеву положила је у Загребу прошлог месеца испит за грађанске или више девојач. школе. Свршила је пре тога ново-садску срп. вишу девој. школу и сомборску учит. школу с врло добрим успехом. Честитамо јој!

Јован Јанко Кнежевић професор пакрачке учит. школе и наш сарадник положио је такође прошлог месеца испит за грађанске школе у Загребу. Нека му је сретно!

Женскиње за спомен пок. краљице Јелисавете. У Будимпешти образовао се један одбор од најодличнијих женскиња угарских 9. (21.) септембра о. г. под председништвом грофице удове *Александре Телеки*. Тај одбор позвао је нарочитим дописом све добротворне задруге жен-

скиња у Угарској, на наравно и српске такве задруге, да купе прилоге у своме кругу и да их пошљу том централном прикупљачком одбору најдаље до 15. новембра о. г. по н. к. Од тих новаца, што се буде прикупио тим путем и начином, даће се $\frac{1}{3}$ на подизање споменика високој покојници, од $\frac{1}{3}$ направите се леп лавров венац, на коме ће се урезати имена свију задруга, часница и одборница, који учествују у прикупљању овом, па ће се исти ставити на споменик тај. Од треће трећине образоваће се „фонд краљице Јелисавете“, из кога ће се чинити разна добра дела, а поглавито ће се потпомагати сирочад и женскиње, које нису у стању, да се издржавају саме својом зарадом. Тим поводом добротворна задруга Српкиња Новосаткиња купи у нашој вароши прилоге по српским кућама, а остале две новосадске жен. задруге купе по кућама својих једноплеменика, те ће у своје време послати скупљен новац своме опредељењу. По свој прилици чине то и остале српске жен. задруге у Угарској.

Добротворна задруга Српкиња у Срем. Карловцима разаслала је нарочите позиве свим овостраним женским задругама, а и другим корпо-

рацијама, с молбом, да прикупљају прилоге за фонд св. Саве. Надамо се, да ће све оностране наше задруге својски пригрлити жељу и мисао Карловкиња. Новосаткиње ће о том предмету повести разговор тек кад се обави и доврши отчето прикупљање за „фонд краљице Јелисавете“.

Управа српског нар. позоришта издала је такође јаван проглас на народ зарад прикупљања прилога на српско народно позориште. Све је то лепо, само је, мислимо, много уједанпут таквих позива, те ће и једна и друга мисао на хладније груди наићи и цел ће се промаштити. Ми увек много у једанпут почињемо, а не сређујемо предмет по предмет, те да најпре осигурамо једну установу, па онда да пређемо на другу. Отуда чини нам се, потиче и то, што немамо осигуран још ни један завод.

ЧИТУЉА.

† Ана Радак, супруга Ђорђа Радака, адвоката у В. Кикинди, чланица од постанка и многогодишња прегледачица рачунска добротворне задруге Српкиња у В. Кикинди, примерна супруга, угледна домаћица, преминула је, после дуге и тешке болести, 22. септ. о. г. у својој 70. години живота Бог да ју душу прости!

† Емилија Раднића рођ. пл. Милиновића, тетка Др. Душана Петровића, адвоката и уредника „Бачванина“ у Суботици, велика ктиторка св. православне цркве суботичке, упокојила се 18. септ. о. г. у својој 80. г. живота, Лака јој била црна земља!

† Мила Биримчева врсна учитељица сентомашка родом из Башахида, упокојила се 17. септембра о. г. после кратког и тешког боловања, у цвету снаге и младости своје, у 24. години живота. Била је љубимица целог грађанства са свога узоритог понашања и лепог певања Вечан јој спомен!

† Др. Ђока Милосављевић. Један од најугледнијих грађана и Срба вршачких Ђока Милосављевић, адвокат, упокојио се 7. септ. о. г. у својој 66. год. живота. Био је заступник Вршца на нашем народ. цркв. сабору у више пута и одликовао се својом речитошћу, те се сматрао за вођу Срба Вршчана. Бог да га прости!

† Јованка Прекајска рођ. пл. Еремић супруга адвоката В. Кикиндског Јевте Прекајског и јетрва велике пријатељице овог листа гђе Катинке пл. Еремићеве такође чланице В. Кикиндске добротворне Задруге Српкиња, преминула је 14. септ. о. г. Нека јој Бог даде вечно насеље!

† Краљица Данска Лујза, пуница, мати и мајка великог броја европских владалаца, а наиме, мајка данашњег руског цара Николе II. преминула је крајем септембра месеца о. г. Био је на упоку и сам руски цар Никола II.

† Цецилија Карнот удовица убијеног председника француске републике из 1894. г., преминула је такође крајем септ. месеца о. г.

† Евица Живковић рођ. Рашкорч. У Панчеву умрла је 26. августа о. г. Евица Живковићка у својој 54. год. живота. Ова је покојница оставила све своје покретно и непокретно имање и ако је тек скромног значаја, нанчевачкој срп. вишој девојачкој школи, те је тим досула у кандило српске жен. просвете толико уља, да ће за сва времена светлити њена успомена међу тамошњим светом. Слава јој!

† Тинка Петровић рођ. Касапиновић супруга угледног будимпештанског трговца Младена Петровића, врло вредна и родољубива Српкиња, која је била прегла да оснује и у Будапешти добротворну задругу Српкиња, преминула је, на велику жалост своје породице и тамошњег Српства 1. септ. о. г. тек у 27. г. свога млађаног живота. Нека је Бог прими у своја рајска насеља!

† Емилија Грунд. Кад се још оснивала у Новоме Саду пре 20 година добротворна задруга Српкиња, стала је у прве редове и гђа Емилија Грунд и била у прво доба и одборкиња задружна, док се није преселила у Петроварадин. Но и тамо није напустила рад и цели задружне, и живим интересовањем пратила је друштвени рад наших Српкиња. Така је била Емилија Грунд, која је преминула 16. септ. о. г. у Петроварадину у својој 66. години. Бог да јој душу прости!

† Мила Фаркаш рођ. Ардељанова. У Ченти је преминула 6. септ. о. г. у 34. год. живота свога одлична ова Српкиња, коју је ожалило и до гроба испратило скоро цело село. Мир пепелу њеном!

САДРЖАЈ: † Царица и краљица Јелисавета. — Краљев проглас. — Разбијена ваза. Влад. М. Луњевица — Братска писма. Брат Србин: Родољуб. — Она и он. — булбуц. — Дописи. В. Бечкерек. Богданка Лазарева. — Под прозором. Д. Неранцић-Брашованова. — Радња добротворних задруга Српкиња. Нови Сад. — Пролеће и јесен. В. К. — Љубисав. — Белешке. — Песник у лудилу. Александар Каракашевић Сремац — Листак. Сиротињска мајка. Написала Милка Гргуrowa. — Мојој звезди. Даница Чакловић-Николић. — Ковчежић.